

Comentaris sobre el primer número de la revista

Núria Mata

Estem a les acaballes de la preparació del primer número d'*Intercanvis*. Ho escric --me n'adono-- amb una emoció que ni jo mateixa sabia que sentiria en aquests moments i que, potser, vosaltres compartireu.

Des de l'inici he rebut amb il·lusió la proposta dels companys que s'han esforçat a donar-hi forma. És la il·lusió de sentir que persones properes també vibren amb inquietuds semblants, i no pas des de la impotència o la desil·lusió de l'ideal inassolible sinó des de la força creadora d'un projecte viable; d'una via a l'esperança arrelada en la realitat de persones concretes, d'un entorn concret, amb les seves possibilitats i limitacions.

No hi havia dubte. Estava clar --i tant!-- que volia participar-hi. ¿Què podia fer sinó participar en un projecte que dona forma real a un desig profundament sentit? La meua (¿també la vostra?) ha estat una resposta afirmativa sorgida del desig i del sentiment de responsabilitat. I d'aquí, probablement, l'emoció que avui sento.

Com en el moment del naixement d'una mena de fill llargament desitjat, em commoc en veure que ja és aquí: té cara, ulls, peus, de tot; riu, plora, té gana, ganes de viure; m'aporta (ens aporta) la seva vitalitat i espera la nostra cura per a desenvolupar-se. I, en veure-ho, em sobrevenen els dubtes: ¿sabrem escoltar-la?, ¿aportar-li el que precisa?, entendre els seus missatges?; com serà quan vagi creixent?; què ens descobrirà?; com ens entendrem?; el sabré compartir amb la resta de progenitors?; sabrem anar-nos confiant intuïcions, sabers, experiències, dubtes i temors, desacords i agraïments i, així, transformar-nos també nosaltres a mesura que ell vagi creixent?

Sota l'impacte de tots aquests interrogants, vaig llegint cadascun dels articles que formaran el primer número; és la primera imatge completa que m'arriba d'aquest nadó. I puc dir que m'ha agradat. El veig viu, bategant amb vitalitat i sense crispació. Sento una barreja d'admiració, agraïment i tendresa per tots i cadascun dels seus moviments i dels seus membres; per l'**Anna Segura** i el **Ramon Riera**, la parella de progenitors que han propiciat la gestació, pels autors de tots aquests articles que el conformen en la seva primera sortida al món. Mirar-los, llegir-los, m'ha tranquil·litzat: crec que ens entendrem i que ens espera un futur enriquidor.

El que més es capta en una primera ullada és la

diversitat de punts de vista i d'interessos; cada article deixa camins oberts a múltiples reflexions. Però una segona mirada, més pausada, capta sense massa esforç que no hi ha ni dispersió ni desconexió en aquesta diversitat sinó que una mena d'eix central vertebrava els diferents articles. He observat un interès comú entorn de la diferenciació i la recerca d'identitat. Eix que no s'ha buscat arbitràriament sinó que més aviat diria que s'ha infiltrat sense el permís de la voluntat conscient de cap dels autors. Deu ser l'esperit que ha promogut la creació de la revista que ara deixa la seva empremta marcada en el cor del primer número.

Llegeixo que **Mario Jaite** celebra el naixement d'una publicació que qualifica de llibertària. I també jo observo la llibertat present en tots els articles: llibertat en el tema escollit i en la forma d'expressar-lo; llibertat per a repensar els models de treball; per portar a la llum els punts foscos, les contradiccions i les mancances de cada model teòric i també --¿per què no?-- les vicissituds de la pròpia pràctica.

Jaite afageix que la revista pretén evitar qualsevol tipus de censura i que això, segons ell, deu ser una resposta al clima opressiu de la nostra cultura analítica. Cultura, penso jo, d'un món (fet pels altres i per nosaltres mateixos) que a vegades se'ns torna gairebé claustrofòbic.

I la lectura de l'article de **Lluís Farré** i de **Jesús Sánchez de Vega** em permet, entre d'altres coses, reflexionar sobre el sofriment dels subtils engranatges de la claustrofòbia; sobre el dolor de la diferenciació quan, com molt bé descriuen ells, ser diferent equival a ser un intrús; quan la dinàmica de la relació només permet situar-se en la tirania o la submissió; quan l'única salvació consisteix en passar desapercebut i i la soledat de l'exclusió és el càstig per apartar-se d'aquesta llei. ¿Hi ha algú d'entre nosaltres que pugui afirmar que no ha estat mai exclòs ni exclòent?

És cert que per anar assolint la pròpia identitat cal conviure amb una certa soledat, però no la soledat de l'exclusivitat ni la de l'exclusió. Des del mateix títol de la revista es posa l'èmfasi en la necessitat ineludible de relació, de pertànyer a un grup, d'estar en contacte amb; per donar, per rebre, per sentir-se rebut; per sentir-se. Un grup (una interrelació) que toleri la individualitat, i individualitats que tolerin moments d'exclusió parcial del grup.

Enllaço amb aquestes consideracions la traducció que **Ramon Riera** aporta d'un article que ja en el títol ens parla de les necessitats de selfobject del psicoanalista i l'efecte de la seva frustració en el curs del tractament. Necessitats de l'analista. No només necessitats del pacient.

Ni analista ni analitzant estan encadenats a ocupar un lloc únic: ambdós es mouen en la dinàmica bellugadissa de les relacions. Transferència i contratransferència contenen múltiples rols en el seu interior i l'art de conjugar-los no té res ni de mecànic ni de rutinari.

Tant en la traducció de **Riera** com en els escrits d'**Aragonés** i de **Braier**, hi ha múltiples aportacions sobre transferència i contratransferència. **Jorge Aragonés** remarca que l'ideal del jo juga un paper essencial en les reedicions de la transferència i, a més a més, que la instal·lació de la transferència s'explica també, en part, per la instal·lació de l'analista en el lloc de l'ideal del jo. **Eduardo Braier**, per la seva part, rescata de l'oblit i de l'estigma les restes de la tècnica hipnòtica existents en el marc del treball analític. Diferències a part, ¿no vénen a ser dues formes d'apropar-se a un mateix fet? Des del seu lloc d'*hipnotitzador* l'analista juga el paper d'ideal del jo que li requereix l'analitzant. Està clar, de totes maneres, que no es pot quedar per sempre ni en el lloc d'hipnotitzador ni en el d'ideal del jo; però sí que ha de saber ocupar-los per deixar d'ocupar-los en el moment oportú.

Enmig d'interessants reflexions sobre la teoria lacaniana (malauradament encara mal coneguda per mi), veig que també **Guillermo Mattioli** es pregunta sobre el canvi psíquic i la seva gènesi, a més d'establir punts de semblances i diferències entre la noció de psicogènesi en **Lacan** i en **Klein**: dues teories de la causalitat psíquica que donen lloc a dues teories de la transferència --la que accentua el pol intrapsíquic i la que subratlla el seu pol intersubjectiu--, ens diu.

I segueix l'interrogant: ¿què és el que fa que l'analista aconsegueixi ajudar el pacient a promoure canvis? Dues respostes s'acompanyen de material extret de la clínica.

Joan Palet ens dona elements de reflexió oferint-nos les opinions de diversos pacients de grups terapèutics que fan els seus judicis sobre l'experiència viscuda, el que senten que els ha ajudat tant per part del grup com per part de l'analista. Pel que fa a l'analista, és força unànime l'afirmació que sentir-lo proper, implicat d'alguna forma tant vivament com ells en el procés (encara que no exactament com ells) els ha a portat, com a mínim,

una tranquil·litat i una confiança bàsica imprescindibles per obrir-se a noves experiències.

També des de la clínica, **María Elena Sammartino** mostra com l'escolta analítica oberta a sentir (en el sentit del mot castellà: escoltar i sentir) els inquietants fenòmens de pèrdua dels límits del jo ajuden a franquejar el difícil pas de l'etern retorn del sinistre --dels jocs inquietants del doble-- a la instal·lació de la vivència d'una identitat pròpia.

Crec que, si en els següents números d'*Intercanvis* es manté la mateixa tònica de rigor, respecte i obertura d'aquest primer, aconseguirem anar sortint de la claustrofòbia d'una manera saludable, és a dir, d'una manera que porti a l'enfortiment de la pròpia identitat professional (incloent l'acceptació dels propis canvis) i a una relació entre col·legues marcada pel respecte a les discrepàncies (inclús el dret de discrepar d'un mateix al llarg del temps), la no recerca de la uniformitat; podent-nos sentir qüestionats però no amenaçats per les diferències amb els altres i no havent de quedar condemnats al lloc de l'intrús a causa de les pròpies.

El primer pas ja està fet: ens hem autoritzat a acceptar i a dir que les teories també són incompletes; que poden ser guies, models valuosos que ens acompanyen i ens ajuden, però no dogmes (ideals narcisistes de perfecció) que ens alliberen de tota inseguretats.

Disposats a no renegar dels models però tampoc a sotmetre'ns-hi, acceptant que els grans mestres, tot i ser grans, no deixen de ser humans, ens adonem que estem lluny de la immortalitat i de la perfecció. Reprenem el contacte amb la inseguretats de la incertesa, però acceptem el risc de viure i ens obrim a la possibilitat i al goig de sentir-nos creatius. Per això, entre d'altres coses, hem decidit ser entre companys.

Núria Mata

Plaça dels Màrtirs, 27, 3er, Zona
08500 Vic

Telèfon: 93.886.06.34